

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

10 noiembrie 2016*

„Trimitere preliminară — Procedură preliminară de urgență — Cooperare polițienească și judiciară în materie penală — Mandat european de arestare — Decizia-cadru 2002/584/JAI — Articolul 8 alineatul (1) litera (c) — Noțiunea «mandat de arestare» — Noțiune autonomă de drept al Uniunii — Mandat de arestare național emis de un serviciu de poliție și validat de un procuror în scopul urmăririi penale”

În cauza C-453/16 PPU,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam, Țările de Jos), prin decizia din 16 august 2016, primită de Curte în aceeași zi, în procedura privind executarea unui mandat european de arestare emis împotriva lui

Halil Ibrahim Özçelik,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, domnii E. Juhász și C. Vajda, doamna K. Jürimäe (raportor) și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 octombrie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman, de H. Stergiou și de B. Koopman, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze, de M. Hellmann, de J. Möller și de R. Riegel, în calitate de agenți;
- pentru guvernul maghiar, de M. M. Tátrai, de G. Koós și de Z. Fehér, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de R. Troosters și de S. Grünheid, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 octombrie 2016,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24, denumită în continuare „decizia-cadru”).
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul executării, în Țările de Jos, a unui mandat european de arestare emis de Veszprémi Járásbíróság (Tribunalul Districtual din Veszprém, Ungaria) împotriva domnului Halil Ibrahim Özçelik.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (5), (6), (8) și (10) ale deciziei-cadru au următorul cuprins:
 - „(5) Obiectivul stabilit pentru Uniune, și anume de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, duce la eliminarea extrădării între statele membre și la înlocuirea acesteia cu un sistem de predare între autoritățile judiciare. Pe de altă parte, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bănuite, cu scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. Relațiile de cooperare clasice care au dominat până în prezent între statele membre ar trebui să fie înlocuite cu un sistem de liberă circulație a deciziilor judiciare în materie penală, atât a celor anterioare sentinței de condamnare, cât și a celor definitive, într-un spațiu de libertate, securitate și justiție.
 - (6) Mandatul de arestare european prevăzut în prezenta decizie-cadru constituie prima concretizare, în domeniul dreptului penal, a principiului recunoașterii reciproce pe care Consiliul European l-a calificat drept «piatra de temelie» a cooperării judiciare.

[...]

 - (8) Deciziile privind executarea mandatului european de arestare trebuie să facă obiectul unor controale suficiente, ceea ce înseamnă că o autoritate judiciară din statul membru în care a fost arestată persoana căutată va trebui să ia decizia de predare a acesteia.

[...]

 - (10) Mecanismul mandatului european de arestare se bazează pe un grad ridicat de încredere între statele membre. Punerea în aplicare a acestuia nu poate fi suspendată decât în caz de încălcare gravă și persistentă de către unul din statele membre a principiilor enunțate la articolul 6 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, constatată de Consiliu, în aplicarea articolului 7 alineatul (1) din tratatul menționat anterior și cu consecințele prevăzute la alineatul (2) din același articol.”

- 4 Articolul 1 din decizia-cadru, intitulat „Definiția mandatului european de arestare și obligația de executare a acestuia”, prevede:

„(1) Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de un stat membru în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate, pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate.

(2) Statele membre execută orice mandat european de arestare, pe baza principiului recunoașterii reciproce și în conformitate cu dispozițiile prezentei decizii-cadru.

[...]”

- 5 Articolele 3, 4 și 4a din decizia-cadru enumeră motivele de neexecutare obligatorie și facultativă a mandatului european de arestare. Articolul 5 din decizia-cadru prevede garanțiile pe care trebuie să le ofere statul membru emitent în cazuri speciale.

- 6 Potrivit articolului 6 din decizia-cadru, intitulat „Stabilirea autorităților judiciare competente”:

„(1) Autoritatea judiciară emitentă este autoritatea judiciară a statului membru emitent care este competentă să emită un mandat european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat.

(2) Autoritatea judiciară de executare este autoritatea judiciară a statului membru de executare, care este competentă să execute mandatul european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat.

(3) Fiecare stat membru informează Secretariatul General al Consiliului despre autoritatea judiciară competentă, în conformitate cu dreptul intern.”

- 7 Articolul 8 din decizia-cadru privește conținutul și forma mandatului european de arestare. Potrivit alineatului (1) litera (c) al acestui articol:

„(1) Mandatul european de arestare conține următoarele informații, prezentate în conformitate cu formularul din anexă:

[...]

- (c) indicarea existenței unei hotărâri executorii, a unui mandat de arestare sau a oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect, intrând în sfera de aplicare a articolelor 1 și 2.”

Dreptul neerlandez

- 8 Overleveringswet (Legea privind predarea) transpune în dreptul neerlandez decizia-cadru. Articolul 1 din această lege are următorul cuprins:

„În sensul prezentei legi:

[...]

- b. mandat european de arestare înseamnă decizia scrisă a unei autorități judiciare a unui stat membru al Uniunii Europene în vederea arestării și a predării unei persoane de către autoritatea judiciară a unui alt stat membru:

[...]

i. autoritate judiciară emitentă înseamnă autoritatea judiciară a unui stat membru al Uniunii Europene competentă în temeiul dreptului intern să emită un mandat european de arestare;

[...]"

9 Articolul 5 din Legea privind predarea prevede:

„Predarea se face exclusiv autorităților judiciare emitente ale altor state membre ale Uniunii Europene cu respectarea dispozițiilor prezentei legi sau a celor adoptate în temeiul acesteia.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

10 La 21 iunie 2016, Veszprémi Járásbíróság (Tribunalul Districtual din Veszprém) a emis un mandat european de arestare împotriva domnului Halil Ibrahim Özçelik, resortisant turc, în cadrul urmăririi penale declanșate împotriva acestuia din urmă pentru două infracțiuni săvârșite în Ungaria și pedepsite de legea penală a acestui stat membru.

11 Rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam, Țările de Jos) a fost sesizat cu cererea de executare a acestui mandat european de arestare. Această instanță arată că la litera (b) din formularul care figurează în anexa la decizia-cadru, care prevede să fie indicat mandatul de arestare sau decizia judiciară cu același efect pe care se întemeiază mandatul european de arestare, se face referire la „mandatul de arestare nr. 19060/93/2014.bü., emis de Departamentul de Poliție din Ajka și confirmat prin decizia procurorului din Ajka din 14 iunie 2016”.

12 Printr-o cerere de informații din 8 iulie 2016, instanța de trimitere a adresat întrebări autorităților maghiare cu privire la rolul Ministerului Public în Ungaria și în special cu privire la independența acestuia în raport cu puterea executivă, precum și cu privire la implicațiile validării de către Ministerul Public a unui mandat de arestare emis de un serviciu de poliție.

13 La 14 iulie 2016, autoritățile maghiare au transmis un răspuns la această cerere, din care reieșea printre altele că Ministerul Public este independent de puterea executivă și că acesta are misiunea să se asigure, pe durata fazei de cercetare, că serviciile de poliție respectă legea și că suspectul își poate exercita drepturile. Aceste autorități au mai precizat că, în cadrul acestei misiuni, Ministerul Public poate să modifice sau să anuleze o decizie adoptată de un serviciu de poliție atunci când acesta acționează în calitate de organ de cercetare și dacă consideră că această decizie nu este conformă cu legea sau cu obiectul anchetei. În plus, autoritățile menționate au indicat că procurorul care a validat un mandat de arestare național emis de un serviciu de poliție poate interveni în cursul procedurii penale respective, în calitate de reprezentant al Ministerului Public.

14 Ținând seama de aceste informații, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă un mandat de arestare național, emis de un serviciu de poliție și validat ulterior printr-o decizie a Ministerului Public, poate fi calificat drept „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru.

15 În aceste condiții, rechtbank Amsterdam (Tribunalul din Amsterdam) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Expresia «decizie judiciară», în sensul articolului 8 [alineatul (1) litera (c)] din decizia-cadru [...], este o noțiune a dreptului Uniunii ce trebuie interpretată în mod autonom și uniform?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, care este semnificația acestei noțiuni?

- 3) Validarea de către un membru al Ministerului Public a unui mandat de arestare național emis în prealabil de poliție, validare în discuție în prezenta cauză, este o astfel de «decizie judiciară?»

Cu privire la procedura de urgență

- 16 Instanța de trimitere a solicitat ca prezenta trimitere preliminară să fie judecată potrivit procedurii preliminare de urgență prevăzute la articolul 107 din Regulamentul de procedură al Curții.
- 17 În susținerea acestei cereri, instanța de trimitere invocă în special faptul că domnul Özçelik este în prezent privat de libertate în așteptarea predării sale efective către autoritățile maghiare.
- 18 Trebuie arătat, în primul rând, că prezenta trimitere preliminară privește interpretarea deciziei-cadru, care face parte dintre domeniile prevăzute de titlul V din partea a treia din Tratatul FUE, referitor la spațiul de libertate, securitate și justiție. Prin urmare, aceasta poate fi judecată potrivit procedurii preliminare de urgență.
- 19 În al doilea rând, potrivit jurisprudenței Curții, trebuie să se ia în considerare împrejurarea că persoana vizată de cauza principală este în prezent lipsită de libertate și că menținerea sa în detenție depinde de soluționarea litigiului principal (Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 24). Astfel, măsura detenției al cărei obiect îl face domnul Özçelik a fost dispusă, potrivit explicațiilor oferite de instanța de trimitere, în cadrul executării mandatului european de arestare emis împotriva persoanei în cauză.
- 20 În aceste condiții, Camera a patra a Curții a decis, la 31 august 2016, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să admită cererea instanței de trimitere privind judecarea prezentei trimiteri preliminare potrivit procedurii preliminare de urgență.

Cu privire la întrebările preliminare

- 21 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că o validare, precum cea în discuție în litigiul principal, de către Ministerul Public a unui mandat de arestare național emis în prealabil, în scopul urmăririi penale, de către un serviciu de poliție constituie o „decizie judiciară” în sensul acestei dispoziții.
- 22 Articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru prevede că mandatul european de arestare trebuie să conțină informații cu privire la existența unei „hotărâri executorii, a unui mandat de arestare sau a oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect, intrând în sfera de aplicare a articolelor 1 și 2” din decizia-cadru. Aceste informații trebuie să fie menționate la litera (b) din formularul care figurează în anexa la decizia-cadru, intitulată „Decizia pe care se întemeiază mandatul de arestare” și al cărei punct 1 prevede să fie indicat „[m]andatul de arestare sau decizia judiciară cu același efect”.
- 23 Trebuie amintit că sistemul mandatului european de arestare instituit prin decizia-cadru se întemeiază pe principiul recunoașterii reciproce, care la rândul său are la bază încrederea reciprocă dintre statele membre cu privire la faptul că ordinele lor juridice naționale sunt în măsură să furnizeze o protecție echivalentă și efectivă a drepturilor fundamentale, recunoscute la nivelul Uniunii, în special în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctele 75-77).
- 24 În această privință, Curtea a statuat că atât principiul încrederii reciproce dintre statele membre, cât și principiul recunoașterii reciproce au, în dreptul Uniunii, o importanță fundamentală, având în vedere că permit crearea și menținerea unui spațiu fără frontiere interioare. Mai concret, principiul încrederii

reciproce impune, îndeosebi în ceea ce privește spațiul de libertate, securitate și justiție, fiecăruia dintre aceste state să considere, mai puțin în situații excepționale, că toate celelalte state membre respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de acesta (a se vedea în acest sens Avizul 2/13 din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 191).

- 25 În domeniul reglementat de decizia-cadru, principiul recunoașterii reciproce, care constituie, astfel cum reiese în special din considerentul (6) al acestei decizii-cadru, „piatra de temelie” a cooperării judiciare în materie penală, își găsește aplicarea la articolul 1 alineatul (2) din decizia-cadru, conform căruia statele membre sunt în principiu ținute să dea curs unui mandat european de arestare (Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 79, precum și jurisprudența citată).
- 26 Rezultă că autoritatea judiciară de executare nu poate refuza să execute un asemenea mandat decât în cazurile, enumerate în mod exhaustiv, de neexecutare obligatorie, prevăzute la articolul 3 din decizia-cadru, sau de neexecutare facultativă, prevăzute la articolele 4 și 4a din decizia-cadru. În plus, executarea mandatului european de arestare nu poate fi supusă decât uneia dintre condițiile limitativ prevăzute la articolul 5 din decizia-cadru (Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 80, precum și jurisprudența citată).
- 27 În aceste condiții, noțiunea „mandat de arestare” care figurează la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru vizează doar mandatul de arestare național, acesta trebuind să fie înțeles ca desemnând o decizie judiciară distinctă de mandatul european de arestare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punctele 46 și 58).
- 28 În speță, mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal a fost emis de Veszprémi Járásbíróság (Tribunalul Districtual din Veszprém) și face referire la un mandat de arestare național emis de un serviciu de poliție maghiar și validat de Ministerul Public.
- 29 În aceste condiții, trebuie să se considere că decizia prin care Ministerul Public a validat mandatul de arestare național emis de serviciul de poliție respectiv constituie temeiul mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal.
- 30 În această privință, din informațiile furnizate Curții de guvernul maghiar reiese că validarea de către Ministerul Public a mandatului de arestare emis de acest serviciu de poliție este un act juridic prin care Ministerul Public controlează și confirmă acest mandat de arestare. În urma acestei validări, care figurează în mandatul european de arestare, Ministerul Public este considerat responsabil de emiterea mandatului de arestare național. În consecință, în raport cu articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru, este irelevant faptul că acest mandat de arestare a fost emis de un serviciu de poliție, în măsura în care validarea acestuia de către Ministerul Public permite, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 35 din concluzii, asimilarea Ministerului Public cu autorul acestui mandat de arestare.
- 31 În consecință, se pune întrebarea dacă decizia unui Minister Public intră în sfera noțiunii „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru.
- 32 În această privință, Curtea a statuat, la punctele 33 și 38 din hotărârea pronunțată astăzi, Poltorak (C-452/16 PPU), că, în contextul deciziei-cadru și în special în cadrul articolului 6 alineatul (1) din aceasta, noțiunea „autoritate judiciară” trebuie înțeleasă în sensul că desemnează autoritățile care participă la administrarea justiției penale a statelor membre, cu excluderea serviciilor de poliție.

- 33 Având în vedere necesitatea asigurării coerenței între interpretările date diferitor dispoziții ale deciziei-cadru, rezultă că această interpretare poate, în principiu, să fie transpusă în cazul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din aceasta. Această din urmă dispoziție trebuie, în consecință, să fie interpretată în sensul că noțiunea „decizie judiciară” vizează deciziile autorităților care participă la administrarea justiției penale a statelor membre, cu excluderea serviciilor de poliție.
- 34 Având în vedere această constatare, trebuie să se arate că, întrucât Ministerul Public este o autoritate chemată să participe la administrarea justiției penale a unui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iunie 2016, Kossowski, C-486/14, EU:2016:483, punctul 39), decizia unei astfel de autorități trebuie să fie considerată o „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru.
- 35 În sfârșit, această interpretare se impune și în lumina obiectivelor deciziei-cadru. Aceasta vizează, prin introducerea unui nou sistem simplificat și mai eficient de predare a persoanelor condamnate sau bănuite că au încălcat legea penală, să faciliteze și să accelereze cooperarea judiciară în scopul de a contribui la realizarea obiectivului atribuit Uniunii de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, întemeindu-se pe gradul ridicat de încredere care trebuie să existe între statele membre (Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 76, precum și jurisprudența citată).
- 36 În această privință, din informațiile oferite Curții de către guvernul maghiar reiese că validarea mandatului de arestare național de către Ministerul Public oferă autorității judiciare de executare asigurarea că mandatul european de arestare se întemeiază pe o decizie care a beneficiat de un control judiciar. O astfel de validare justifică, în consecință, gradul ridicat de încredere între statele membre, menționat la punctul anterior din prezenta hotărâre.
- 37 Rezultă că o decizie a unui minister public, precum cea în discuție în litigiul principal, intră în sfera noțiunii „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru.
- 38 În consecință, având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, se impune ca la întrebările adresate să se răspundă că articolul 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că o validare, precum cea în discuție în litigiul principal, de către Ministerul Public a unui mandat de arestare național emis în prealabil, în scopul urmăririi penale, de către un serviciu de poliție constituie o „decizie judiciară” în sensul acestei dispoziții.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 39 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că o validare, precum cea în discuție în litigiul principal, de către Ministerul Public a unui mandat de arestare național emis în prealabil, în scopul urmăririi penale, de către un serviciu de poliție constituie o „decizie judiciară” în sensul acestei dispoziții.

Semnături